

Interessepolitisk utvalg 9. mai 2025
Styret i Osloregionen 22. mai 2025

Sak nr. 09/25
Sak nr. 18/25

Saksansvarlig: Eva Næss Karlsen, sekretariatet for Osloregionen

JERNBANEDIREKTORATETS UTREDNINGER OG OSLOREGIONENS DELTAKELSE I ARBEIDET

Innstilling fra interessepolitisk utvalg

1. Styret i Osloregionen IPR ber om at kommunene gjennom Osloregionen IPR involveres i Jernbanedirektoratets utredningsarbeid, i henhold til saksfremlegget.
2. Styret støtter forslaget om at Osloregionen inviterer til et webinar den 18. juni, med innledninger om utredningsarbeidet fra Jernbanedirektoratet
3. Styret tar for øvrig saken til orientering.

SAKSFREMSTILLING

Formålet med denne saken er å redegjøre for igangsatt utredningsarbeid i Jernbanedirektoratet om Jernbane mot 2050 og hvorfor Osloregionen IPR som politiske samarbeidsorgan for kommuner i hovedstadsregionen bør bli involvert i arbeidet.

1. Bakgrunn

Osloregionen IPR har gjennom innspill over mange år løftet fram behovet for satsing på jernbane på Østlandet og grensekryssende jernbane. Jernbanen, med både InterCity og grenbanene, er ryggraden i transportsystemet. Dette har senest vært et sentralt tema i innspill til NTP 2025-2036, våren 2024. Jernbane er også vedtatt av Representantskapet i Osloregionen som en politisk prioritert sak i 2025.

Den 27. februar hadde en delegasjon fra interessepolitisk utvalg, ledet av nestleder i utvalget, Saxe Frøshaug, møte med statssekretær i Samferdselsdepartementet Cecilie Knibe Kroglund, der hovedbudskapet fra Osloregionen var behovet for oppfølging av mulighetsstudien for jernbanekorridoren Oslo – Stockholm og igangsetting av konsekvensutredning (KVU) på norsk side. Det ble også løftet frem at dette måtte skje i dialog med svenske transportmyndigheter. I møtet ble det fra statssekretæren henvist til at en mulig KVU må ses i sammenheng med fjerntogsstrategien som er under utredning. Dette er et av tre tema, ref [Supplerende tildelingsbrev \(av 25. juni 2024\)](#) om å gjennomføre tre utredninger av jernbanetilbudet mot 2050; for fjerntog, gods og kollektivtilbudet på Østlandet.

Basert på denne informasjonen har det vært gjort en kartlegging og drøfting i sekretariatet og administrative grupper om oppdraget og behovet for involvering fra Osloregionen. I møte i faggruppe for Areal og transport den 20. mars, ble det besluttet å nedsette en ad-hoc-gruppe med følgende mandat:

- Utarbeide saksunderlag til politiske organer i Osloregionen våren 2025, knyttet til involvering av kommuner i Jernbanedirektoratets utredninger om fjerntogsstrategi, godsstrategi og kollektivstudie for Østlandet.

- Underlag til saksfremlegg til politiske møter på hvorfor og hvordan kommunene skal bli involvert i utredningsprosessene til Jernbanedirektoratet. Følgende politiske møter:
 - 9. mai: Interessepolitisk utvalg
 - 22. mai: styremøte
- I tillegg er det ønskelig at gruppen bidrar med ideer til jernbaneseminar på Arendalsuka 12. august og webinar i juni i samarbeid med Jernbanedirektoratet.

Denne saken omhandler hvordan kommunene gjennom Osloregionen IPR kan komme i dialog/bli involvert i Jernbanedirektoratets utredningsarbeid.

2. Supplerende tildelingsbrev om jernbaneutredninger, juni 2024

I brev datert 25.06.2024 ga Samferdselsdepartementet et supplerende tildelingsbrev med oppdrag til Jernbanedirektoratet om å gjennomføre tre utredninger av jernbanetilbudet mot 2050; for fjerntog, gods og kollektivtilbudet på Østlandet. Frist for å leveranse er 1. april 2026.

Brevet gir en beskrivelse av oppdraget med rammer for utredningene, samt mer detaljert beskrivelse for hvert tema om formål, innhold og hvem som skal involveres. Fylkeskommuner og Oslo kommuner er nevnt under avsnitt om involvering for kollektivstudien. Her er det også sagt følgende: «*Det bør også legges opp til dialog med berørte kommuner.*» Berørte fylkeskommuner og Oslo kommune er også nevnt under tema fjerntogstrategi.

Følgende er hentet fra *Bakgrunn for oppdraget*:

«Utredningene skal leveres som tre separate utredninger, men de må ses i sammenheng. Utredningene skal vurdere og konkretisere mulig tilbudsutvikling for tog innenfor de aktuelle markedene for hhv. lange reiser, transport av gods og varer og for togtilbudet som en del av kollektivsystemet på Østlandet frem mot 2050. Utredningene skal gi et oppdatert og relevant kunnskapsgrunnlag for den videre utviklingen av jernbanestrategien i neste rullering av NTP.»

Følgende er beskrevet som formål for de ulike utredningene:

Fjerntogstrategi, togets rolle for de lange reisene (inkludert ytre IC): Det overordnede formålet med studien er å: vurdere hvilken rolle toget, relativt til andre transportformer på de relevante strekningene, bør spille for å dekke transportbehovene i et 2050-perspektiv i lys av utfordringsbildet beskrevet i Nasjonal transportplan 2025–2036, herunder hvilken virkemiddelbruk som bør benyttes for å tilrettelegge for en slik tilbudsutvikling.

Godsutredning - tilrettelegging for transport av gods og varer : Det overordnede formålet med utredningen er: På bakgrunn av utfordringsbildet beskrevet i Nasjonal transportplan 2025–2036, skal utredningen gi et beslutningsgrunnlag for hva som skal være jernbanenes rolle i godstransport i et 2050-perspektiv, hvilken tilrettelegging det eventuelt vil være behov for, og på hvilke strekninger. Arbeidet må sees i sammenheng med fjerntogstudien for vurderinger av utnyttelse av begrenset kapasitet på jernbanenettet, og oppdrag om utredning av klimagassutslipp fra godstransport gitt til transportvirksomhetene fra SD, NFD og KLD, herunder forventet utvikling i de andre transportformene.

Kollektivstudie for Østlandet: Nasjonal transportplan 2025–2036 pekte på at det er behov for en kollektivstudie for å se langsiktig utvikling av togtilbud, takstsamarbeid og digital infrastruktur i sammenheng på tvers av jernbanen og de fylkeskommunale kollektivtilbudene i hele regionen. Dette omfatter lokal- og regionaltogtilbudet i InterCity-triangelet mellom Tønsberg, Hamar og Fredrikstad og på grenbanene (Spikkestadbanen, Kongsvingerbanen, Gjøvikbanen, Hovedbanen nord og

Sørlandsbanen til Kongsberg). Hensikten er å sikre en helhetlig utvikling av kollektivtilbud og bruk av virkemidler, som felles takster og billetteringsløsninger, knutepunktutvikling og taktede ruteplaner.

Osloregionen er kjent med at det i etterkant av supplerende tildelingsbrev er besluttet at ytre InterCity likevel blir en del av Kollektivstudie Østlandet.

3. Osloregionens involvering i Jernbanedirektoratets utredninger

Det igangsatte utredningsarbeidet er av stor interesse for Osloregionen IPR og medlemskommunene. Vi er kjent med at fylkeskommunene og Oslo kommune deltar i arbeidsgrupper og/eller referansegrupper, men så langt vi vet er ikke enkeltkommuner eller andre interkommunale politiske råd involvert. Det bør derfor vurderes om Osloregionen bør gi innspill til utredningsarbeidet og i så fall hvordan dette bør gjøres. Det er grunn til å tro at det vil bli en høring av endelig utredninger etter leveranse i april 2026. Nedenfor er hovedargumenter for hvorfor Osloregionen ønsker å bli involvert i utredningsfasen:

- Organisasjonen har 65 kommuner som medlemmer, med ca 2,3 mill innbyggere
- Organisasjonen dekker hovedstadsregionen på tvers av kommuner og fylkesgrenser i felles bo- og arbeidsmarkedsregioner
- Osloregionen IPR vil være talsperson på vegne av kommuner. I kollektivstudien står det at berørte kommuner bør involveres, og Osloregionen kan være et bindeledd mot kommunene
- Ivaretar kommunenes interesser og deres roller, f.eks. rolle som arealmyndighet, inkl næringsarealer, logistikkterminaler, ansvarlig by-/stedsutvikling, ansvarlig for knutepunktutvikling, parkeringspolitikk, osv.
- Viktige diskusjoner/valg tas i utredningsfasen, - viktige problemstillinger basert på kommuners rolle/kompetanse bør komme inn i utredningsfasen
- Risiko for at viktige problemstillinger ikke blir godt nok ivaretatt, når dette evt kommer inn i høringsfase, når utredninger er ferdigstilt.
- Fylkeskommunene er involvert i arbeidsgrupper/referansegrupper, men fylkeskommuner og kommuner har ulike roller i utvikling av transportsystemet og på de ulike utredningstema
- varierende i hvilken grad fylkeskommunene involverer kommunene

Hvordan ønsker Osloregionen IPR å bli involvert i utredningsarbeidet?

- Dialog med Jernbanedirektoratet. Osloregionen anbefaler at Jernbanedirektoratet inviterer Osloregionen med på innspillsmøter for de ulike tema for utredningene, evt innspillsmøter som dekker felles problemstillinger. Alternativt er det ønskelig med bilaterale møter mellom Jernbanedirektoratet og Osloregionen.
- Dialog med fylkeskommunene. Det er ønskelig at problemstillinger spesielt relevant for kommuner og deres rolle diskuteres med fylkeskommunene, slik at man sikrer at fylkeskommunene og kommuner er koordinerte.

Gjennomføring av webinar i juni om utredningsarbeidet

Etter dialog med Jernbanedirektoratet i april vil Osloregionen invitere til et åpent webinar (1,5 time) den 18. juni. Formålet med webinaret vil være at direktoratet presenterer utredningsarbeidet og status i arbeidet. Målgruppe for webinaret er både administrativt ansatte og politikere. Dette vil ikke legges opp som et innspillsmøte, men vil først og fremst være et informasjonsmøte.

4. Sekretariatets vurdering

Sekretariatet anbefaler at det sendes et brev til Jernbanedirektoratet der det understrekes viktigheten og behovet for at kommunene blir koblet på utredningsarbeidet, basert på vurderingene i punkt 3 over.

5. Behandling i administrative grupper

Jernbaneutredninger var sak i møte i ATP-gruppe den 20.3. Sekretariatet foreslo i dette møtet at det burde etableres en ad-hoc-gruppe, med fageksperter fra et utvalg av kommunene, for best mulig forankring av Osloregionens ønskete oppfølging. Dette fikk tilslutning i møtet. Ad-hoc-gruppen har hatt tre 1-times møter og har hatt følgende representanter:

- Erik Habberstad, Hamarregionen
- Erik Unaas, Indre Østfold IPR
- André Kraemer Goes, Mossregionen
- Inger Kammerud, Ringeriksregionen IPR
- Unni Hennum Bergill, Drammen kommune/Drammensregionen
- Ole Rasmus Owe, Oslo kommune
- Hilde Nygård, Kongsvingerregionen

Ad-hoc jernbanegruppen har hatt tre møter 1-times møter på Teams for å drøfte aktuelle problemstillinger og behovet for Osloregionens deltakelse i utredningsarbeidet. Gruppen har vektlagt hvorfor det er viktig at kommunene gjennom Osloregionen IPR blir involvert i utredningsarbeidet. Dette gjenspeiler seg i saksfremlegget og sekretariatets anbefaling, se spesielt punkt 3 over.

Saken er også behandlet i administrativ koordineringsgruppe 29. april, som har gitt sin tilslutning til anbefalinger fra ad-hoc-gruppen og sekretariatet.